

LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi merilain 9 luvun muuttamisesta sekä merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä helmikuuta 2000 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi merilain 9 luvun muuttamisesta sekä merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 190/1999 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 12/2000 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- vanhempi hallitussihteeri Ulrika Larpes, liikenneministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merilakia. Laivanisännän vastuun rajoittamista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että Suomi voisi hyväksyä merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 kansainvälisen yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan. Vuoden 1976 yleissopimuksessa määrätään merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta. Diplomaattikonferenssissa Lontoossa hyväksyttiin 2 päivänä toukokuuta 1996 vastuunrajoitusyleissopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja. Suomi allekirjoitti muutospöytäkirjan 18 päivänä huhtikuuta 1997 hyväksymisvaraumin.

Suomi ratifioi edellä mainitun yleissopimuksen vuonna 1984. Yleissopimukseen perustuvat säännökset sisältyvät merilain 9 lukuun.

Muutospöytäkirjaan sisältyvät määräykset vastuurajojen korottamisesta, matkustajien kuljetusvastuuta koskevan erityisrajan poistamisesta, sopimuspuolina olevien valtioiden tietyistä oikeuksista säättää matkustajia koskevasta vastuusta sekä vastuurajojen korottamisesta yksinkertaistetulla menettelyllä.

Esityksessä ehdotetaan, että muutospöytäkirjaan perustuvat säännökset laivanisännän vastuun rajoittamisesta otettaisiin merilakiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että eduskunta hyväksyisi muutospöytäkirjan eduskunnan

suostumusta vaativat määräykset. Tarkoituksena on mahdollisimman pian sen jälkeen, kun Suomen kansallinen lainsäädäntö on saatettu muutospöytäkirjan mukaiseksi ja kun eduskunta on hyväksynyt muutospöytäkirjan, tallettaa muutospöytäkirjan hyväksymistä koskevat asia-

kirjat muutospöytäkirjan tallettajalle. Muutospöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan 90 päivän kuluttua siitä, kun kymmenen valtiota on tallettanut hyväksymiskirjansa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitettun vuoden 1976 yleissopimuksen irtisanomisen (*päätösehdotuksen 2. kappaale*) ja että säädetään erityinen vuoden 1996 muutospöytäkirjan voimaansaattamislaki (*2. lakiehdotus*).

Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus. Perustuslain 94 § 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy mm. lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä sisältävät valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomen lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp).

1996 muutospöytäkirja. Muutospöytäkirjan määräykset vahingonkorvausvastuun rajoittamisesta koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan useat muutkin määräykset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Muutospöytäkirja sisältää näin ollen useita eduskunnan suostumusta vaativia määräyksiä.

Norjan, Ruotsin, Tanskan ja Suomen välinen erityissopimus. Esityksen perusteluista ilmenee, että eduskunnan suostumusta pyydetään erikseen neuvoteltavana olevalle valtiosopimukselle. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan ehdotus on näiltä osin ennenaikainen. Perustuslakivaliokunnan mielestä eduskunnan ei tule antaa esityksessä tarkoitettua ennakkollista ja avointa suostumusta muutospöytäkirjan tai sen joidenkin määräysten soveltamiselle Norjan, Ruotsin, Tanskan ja Suomen välillä, vaan neuvoteltavana oleva valtiosopimus on aikanaan saatettava erikseen eduskunnan käsiteltäväksi.

Vuoden 1976 yleissopimuksen irtisanominen. Perustuslain 94 § 1 momentin mukaan eduskunnan hyväksyminen vaaditaan eduskunnan toimivaltaan kuuluvan kansainvälisen velvoitteen irtisanomiselle. Perustuslakivaliokunnan mielestä vuoden 1976 yleissopimuksen irtisanomiseen vaaditaan eduskunnan hyväksyminen. Eduskunta voi hyväksyä yleissopimuksen irtisanomisen siten, että irtisanominen tulee voimaan yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan tullessa Suomen osalta kansainvälisesti voimaan.

Hyväksymispäätöksen ala. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vain ne vuoden 1996 muutospöytäkirjan määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen. Perustuslakivaliokunnan mielestä eduskunta kuitenkin hyväksyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä sisältävät valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet kokonaisuudessaan eikä pelkää niiden joitakin määräyksiä (PeVL 11/2000 vp).

Voimaansaattaminen. Perustuslain 95 § 1 momentissa edellytetään, että kaikki kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtion sisäisesti voimaan lailla. Esityksen tarkoituksena on toteuttaa muutospöytäkirjan voimaansaattaminen ns. asiasisältöisellä lailla eli lailla merilain 9 luvun muuttamisesta. Koska myös muut kuin merilain muutoksen kattavat lainsäädännön alaan kuuluvat pöytäkirjan määräykset tulee saattaa voimaan lailla, on pöytäkirjan varsinainen voimaansaattaminen perustuslakivaliokunnan mielestä asianmukaista toteuttaa blankettimuotoisella lailla.

Lakiehdotus. Lakiehdotuksen 5 a §:n mukaan laissa säädettyjä vastuurajoja voidaan muuttaa asetuksella siltä osin kuin muutokset perustuvat muutospöytäkirjan 8 artiklassa tarkoitettua yksinkertaistetussa menettelyssä tehtyyn vastuurajojen muutokseen. Tämä säännös on perustuslakivaliokunnan mielestä ristiriidassa perustuslain 80 § 1 momentin kanssa, koska ehdotus merkitsee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin keskeisesti vaikuttavien säännösten antamista asetuksella. Lakiehdotuksen 5 a § tulee poistaa, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 1 momentin mukaan laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Perustuslain 79 § 3 momentin mukaan laissa pitää käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Koska kyseessä on kansallisen lain voimaantuloaika, on perusteltua, että sitä tarkoittavan asetuksen antaa valtioneuvosto. Tästä on syytä ottaa valtuuttavaan säännökseen maininta.

Voimaantulosäännöksen 2 momentti liittyy Norjan, Ruotsin, Tanskan ja Suomen välillä mahdollisesti tehtävään erilliseen valtiosopimukseen, jonka hyväksymistä, samoin kuin sen voimaansaattamisen tapaa ja ajankohtaa koskevat ratkaisut on perustuslakivaliokunnan mieles-

tä syytä tehdä erikseen. Tämän vuoksi momentti on poistettava.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Lontoossa 2 päivänä toukokuuta 1996 merioikeudellisia vaateita koskevan vastuunrajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan ja

että eduskunta hyväksyy Lontoossa 19 päivänä marraskuuta 1976 merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 82/1986) irtisanomisen siten, että irtisanominen tulee voimaan yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan tullessa Suomen osalta kansainvälisesti voimaan ja

että eduskunta ei anna ennakkollista suostumusta siihen, että Lontoossa 2 päivänä toukokuuta 1996 merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehtyä vuoden 1996 pöytäkirjaa tai joitakin sen määräyksiä voidaan soveltaa Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä ennen pöytäkirjan kansainvälistä voimaantuloa, niin että sopimuksen vastaavat määräykset eivät tällöin tulisi sovellettaviksi, ja

että ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään näin muutettuna sekä

että hyväksytään uusi toinen lakiehdotus näin kuuluvana (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

merilain 9 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1994 annetun merilain (674/1994) 9 luvun 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 ja 4 momentti sekä 10 §:n otsikko, 1 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 2 momentti seuraavasti:
(*Poist.*)

9 luku

Yleiset säännökset vastuun rajoittamisesta

5 §
(Kuten HE)

5 a §
(*Poist.*)

7, 8 ja 10 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan *valtioneuvoston* asetuksella säädettävänä ajankohtana.

(*Poist.*)
(2 mom. kuten HE:n 3 mom.)

Niin kauan kuin Suomi on merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen sopimuspuoli, siihen, joka vaatii vastuunrajoitusta ja jolla on oikeus vastuunrajoitukseen sekä vakinainen asuinpaikka tai pääasiallinen liikepaikka jossa-kin vuoden 1976 yleissopimuksen, mutta ei muutospöytäkirjan sopimuspuolena olevassa vieraassa valtiossa, sovelletaan tämän lain *voimaan tullessa* voimassa olleita säännöksiä.

2. (*Uusi*)

Laki

merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta Lontoossa 2 päivänä tou-

okuuta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 26 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Erkki Pulliainen /vihr	Tero Mölsä /kesk
vpj.	Annika Lapintie /vas	Pauli Saapunki /kesk
jäs.	Klaus Bremer /r	Ismo Seivästö /skl
	Jyri Häkämies /kok	Timo Seppälä /kok
	Erkki Kanerva /sd	Lasse Virén /kok
	Saara Karhu /sd	Raimo Vistbacka /ps
	Marjukka Karttunen-Raiskio /kok	Matti Vähänäkki /sd
	Kari Myllyniemi /kesk	Harry Wallin /sd.
	Raimo Mähönen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Vesa Makkonen.

LiVM 3/2000 vp — HE 190/1999 vp